

מראי מקומות- כבא בתרא ע"ג

המוכר את הספינה

(א) אמר רבה, אשתעו לי נחותי ימא- כ' הרשב"ם דכל הני עובדי מובאים הכא משום מה רבו מעשיך ד', ויש מהן להודיע מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבוא, וכו'. וע' בריטב"א שכ' דרוב דברים בפרקין הם זרים לבני אדם שאינם רגילים בהם, אבל קרובים מאד ליודעים בטבעם, כענין גודל דגים שבים, וכו'. וכ' שגם יש ענינים בפרקין מעשיות שלא היו נראים לעין כלל, אלא רק נראים בחלום. וביאר "כי כשהחכמים הולכים לים אוקיינוס ורואין שם נפלאות השם יתברך, וגם שהם מתבודדים מיושבים בענינים נוראים ונפלאים, ובעת השניה נראה להם כענין הרהוריהם ענינים נפלאים מורים על הענין". וכ' המהרש"א, "אף כי באמת אין להכחיש פשטי הדברים, כמ"ש יורדי הים באניות עושי מלאכה במים רבים, המה ראו מעשי ד' וגו', ותרומם גליו יעלו וגו', מ"מ יש כאן דברים בגו וכו'", וע"ש שהאריך בדוגמאות מהסוגיא.

(ג) בין גלא לגלא תלת מאה פרסי וכו'- בביאור מעשה זו, כ' בחי' ובי' הגר"א דהגלים הם הצרות הבאות לעולם, והם שלוחי השטן, וראשיהם הם י"ב נשיאים, כ"א מושל חודש א', ובכל יום ויום הולך ומתגבר תמיד, שאין יום ויום שאין קללתו מרובה מחבירו, ושיעור הילוכו הוא ג' מאות פרסא, שהרי בכל יום הוא הולך י' פרסא, ולכן בחודש הוא הולך ג' מאות פרסא. והילוכו הוא כפי הילוך בנ"א ועונותיהם, וכפי שעונותיהם מתגברים בכל יום, כך הם מתרוממים ומתגברים בעוה"ר עד למעלה.

(ד) לדידי חזי לי הורמין בר לילית וכו'- ע' ברשב"ם שפי' הסוגיא הזו כפשוטו, דלמדין מכאן דהקב"ה שומר הבריות ואינו מניח אלו להזיקן, וגם מלמדנו שלא לצאת יחידי. וע"ע בחי' ובי' הגר"א, שפי' דהורמין בר לילית הוא לשון דמרמז על מי שרודף אחר תאוותיו, ואף התורה שלומד הוא כדי להתנאות בהם. והפרשא הוא הצדיק, שצדיקים נקראים רוכבים, וכשהם לומדים תורה אינם יכולים להגיע להורמין (כפי גירסתנו ברשב"ם, ולכא' דלא כפי הגהת הב"ח, דמשמע דביאר דאין השד יכול להגיע להפרשא. א"נ, דאף הגר"א מודה דהרשב"ם פי' דלא כוותי', והוא פי' כן בגמ' דלא כרשב"ם), שהרי לימודיהם הם לשם שמים, וקשה ללמוד לשם שמים, ולכן אין מגיעין להורמין. וביאר המשך המעשה שהי' קופץ השד ושונה ממדת הכבוד למדת התאוה, ולא נתן לו ד' לב לדעת שסופו לעפר, והוא יומא יעלו שמים ירדו תהומות, ומ"מ [אף שירדע שימות, אולי זהו כוונתו] אינו חוזר בתשובה, לכן קטלוהו.

(ה) לדידי חזי לי אורזילא בר יומי, וכו'- פי' הריטב"א דמעשה זו הוא משל לאמונת ישמעאלים, שקמה מהרה וגבהה, ובצואתם קלקלו הירדן שהוא אמונת ישראל. ובחי' ובי' הגר"א פי' דהראם בר יומא הוא מי שביום ראשון של לימודו, קודם שנתמלא כריסו במקרא משנה גמרא בבלי ירושלמי

(ב) האי גלא דמטבע לספינה, וכו'- ע' בחי' וביאורי הגר"א בביאור מעשה זו, דהגוף נקרא ספינה, וכל הצרות שעוברין עליו נקראים גלים, וכולם באים ממלאך המות הממית אדם, ורוצין להטביע האדם, דהיינו היצר הרע מסית לאדם בתחלה ושוב עולה ומקטרג, ויורד ונוטל נשמה. ומה שהוא חיורתא ברישא, היינו משום דמתחלה דמסית לאדם מראין לו נ' סימני טהרה. וכ"ז גורם לנו שעבוד מלכיות והצרות. ויש לנו ב' הבטחות על הגלות, א', שהקב"ה יהי' תמיד עמנו בגלות, כמש"כ אקיה אשר אקיה, ויגאלנו מכל צרה בגלות, והשני, שהבטיח לגאלנו מן הגלות. ועל הבטחה השני יש לנו משכון, ששם ד' אינו שלם ואין הכסא עד שיגאלנו, וזהו מה שאמר "קה", ואין ד' נקרא ד' צבקות עד שיגאלנו, שהרי אין מלך בלא צבא. ובאיזה זכות יצפנו לכל זה, רק משום שאנו אומרים יהא שמי' רבא וכו', וזהו אומרו כאן אמן אמן סלה, וגם שע"י עניית אמן אנו זוכים לחיי עוה"ב.

(י) **וחזנין ההוא ציפרא, וכו'- פי' המהרש"א,** דהעוף מרמז על התורה, ומה שקרסוליו הם במים, היינו תורת הנגלה, ומה שראשו עד השמים, זהו תורת הנסתר. והיו רוצים ללמוד תורת הנגלה, שהרי אין "מים" בתורת הנסתר, והבת קול אמר להם שאל תהי' חכמה זו קלה בעיניך, ואל תחותו הכא בלא קבלה מרב, שהרי יש ספיקות שלא היו יכולים לפשוט גם לאחר ז' שנים.

(יא) **וחזנין הנהו אווזי דשמטי גדפייהו משמנייהו, וכו'- פי' הריטב"א,** דזהו קאי על אדום וישמעאל, דעתידין הנשאים בהם לימות המשיח לקרות בשם ד'. ומפני שגלותינו מעכב תשובתם, אנו עתידין ליתן את הדין עליהן, דאנו מאריכים הגלות ע"י עוונותינו.

(יב) **ואיתלוי בהדן ההוא טעיא דהוה שקיל עפרא ומורח לי' וכו'- כ' הריטב"א,** "עובדא דטייעא דמורח ארעא דבר טבעי הוא, ואעפ"כ יש בו משל, כי השם אורחותיו זוכה ומקבל פני שכינה".

וכו', התחיל לפלפל ולצעוק כמו הגדולים אשר בארץ, שהוא רוצה להגדיל עצמו כהר תבור, וכיון שרואה שאינו יכול לנצח ת"ח, אז הוא מבאיש ומטנף את חבירו, וזהו רמא כופתא וסכר לירדנא, שהרי ת"ח נקרא ירדן.

(ו) **לדידי חזי לי ההוא אקרוקתא וכו'- כ' הריטב"א** שהוא משל על מלכות בני ערב המושלים בישראל, שנתערבו בהם כמה אומות. וגודל כוחו של האילן, היינו נפלאות ד' יתברך שיכולים ישראל לחיות עמהם, ולקיים תורתם ביניהם, ואלמלא שאנו רואים לא היינו מאמינים. **והמהרש"א פי' דקאי על האומות מבית שני עד ביאת הגואל,** דהצפרדע הוא יון, וכו', והפושקנצא הוא מלכות ישמעאל שבולע התנין שהוא אדום, וסליק לא"י וכבשה וישב שם, והכל בזכות האילנא, דהיינו הבטחת אברהם אבינו, שהבטיחו הקב"ה ונתתיו לגוי גדול.

(ז) **זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא, וכו'- פי' הריטב"א,** דגם מעשה זו משל לענין כזה, דאומה א' שופטת אומה אחרת, וא"כ כך אטפה ליטפי לה. וע"ע במהרש"א דביאר דכל מעשה זו מרמז על מעשה דהמן, שהפיל פור על אדר, דמזלו הוא מזל דגים, וג' מאות גרבי שמן הם מרמזים על הריבוי שמחה שהי' להם במיתת המן, ולבתר י"ב חודש קימו וקבלו עליהם לבנות עוד העיירות שהחריב, ע"י ריבוי שמחה בכל שנה ושנה.

(ח) **זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזנין ההוא כוורא דיתבא לי' חלתא אנבא וכו'- פי' הריטב"א,** "המשל כי יבואו ימים לישראל שיהיו בגלות בשלוה, וזו צריך לשמור תורתם יותר, כי הרוח קל מהרה עובר".

(ט) **זימנא חדא הוה אזלינן בספינתא וסגאי ספינתא בין שיצא לכוורא וכו'- ע' בריטב"א** דפי' דמעשה זו בא להורות כי לא בכח יגבר איש, ולא לקלים המרוץ, ופעמים הימים משחקים לו, וגם זה מרמז על השמד דאיכא בגלות, והסנפירין הם המלכים, ואע"פ שהיו בהם צדיקים גמורים לא יועיל בהם, כי גזרה היתה מן השמים דרדיפי מיא, וכמו בעשרה הרוגי מלכות.